

FiComin lausunto Tekoälyn maanosa -toimintasuunnitelmasta

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa asiasta E 52/2025 vp
Valtioneuvoston selvitys: E-kirje: Komission tiedonanto: Tekoälyn maanosa -
toimintasuunnitelma.

FiComin keskeiset viestit

1. Yritysten varhainen osallisuus: EU:n tekoälypolitiikan onnistuminen edellyttää, että yritykset – erityisesti pk- ja kasvuyritykset – osallistetaan valmisteluun ja toimeenpanoon systemaattisesti jo aikaisessa vaiheessa.
2. Markkinaehtoinen toimintaympäristö: EU:n on varottava sulkemasta pois globaalisti parhaita ratkaisuja. Digitaalisen suvereniteetin nimissä ei pidä luoda “choose European” -kriteerejä, jotka estäisivät huipputeknologioiden hyödyntämistä. On valittava paras turvallisuus ja suorituskyky – muuten EU kaivaa itse kuoppaa kilpailukyvyilleen.
3. Infrastruktuuri käytettäväksi nyt: EuroHPC ja gigatehtaat ovat tärkeitä, mutta yritysten tarve hyödyntää datakeskusten laskentatehoa on nyt. EU:n tulisi panostaa lupamenettelyjen sujuvoittamiseen ja sähköverkkojen kehittämiseen, jotta datakeskustoimijat voivat nopeasti lisätä laskentakapasiteettia.
4. Rahoituksen kohdentaminen ohjelmistoihin ja palveluihin: EU:n tuet tulee suunnata korkean lisäarvon ohjelmistoihin, avoimiin standardeihin ja palveluihin – ei pelkkään raudan rakentamiseen tai hankkeisiin, jotka toteutuisivat muutenkin.
5. Sääntelyn yksinkertaistaminen: Yritykset kamppailevat nyt Data Actin, GDPR:n ja kyberlainsäädännön (esim. NIS2/DORA tai CRA/AI Act-velvoitteiden) päällekkäisyyksien kanssa. Toimintasuunnitelman tärkein tavoite tulisi olla sääntelyn selkeyttäminen ja pk-yrityksiä tukeva neuvoa-antava EU-elin, ei uusien päällekkäisten rakenteiden luominen.

Yleistä

FiCom ry pitää myönteisenä, että komissio on antanut kokonaisvaltaisen toimintasuunnitelman tekoälyyn liittyvistä politiikkatoimista. FiCom puoltaa linjauksia ja katsoo, että ne tukevat EU:n kilpailukykyä, teknologista omavaraisuutta ja vastuullista käyttöönottoa.

Tavoitteena tulee olla ennustettava, teknologianeutraali ja markkinaehtoinen toimintaympäristö, jossa EU:n vahvuudet – data, osaaminen, avoin innovaatio ja kyvykäs digitaalinen infra – käännetään kasvuksi.

Data- ja laskentainfrastruktuurit

Gigatehtaiden hallintomallin tulee olla yksinkertainen, energiatehokas ja pk-yrityksille avoin.

EuroHPC, tutkimusinfrastruktuuri ja gigatehtaat vahvistavat EU:n osaamista, mutta reaalitynoudessa keskeistä on yritysten mahdollisuus hyödyntää datakeskusten laskentakapasiteettia nyt. Yhteiskunnan toimia tulee ohjata lupamenettelyjen nopeuttamiseen ja sähköverkon vahvistamiseen, jotta laskentakapasiteettia voidaan rakentaa markkinaehtoisesti.

Toimintaympäristön vakaus ja ennakoitavuus ovat houkuttelevan teollisuuspolitiikan keskeisintä sisältöä. Esimerkiksi poukkoileva sähkövero pahimmillaan vaarantaa markkinaehtoisten datakeskusinvestointien toteutumisen. Samalla kun Suomi aktiivisesti hakee EU:n gigatehdasinvestointia, hallitus hankaloittaa markkinaehtoisten investointipäätösten tekemistä pitämällä keskusteluissa esillä huomattavaa, peräti 45-kertaista, sähköveron tasokorotusta.

Data

Datan saatavuutta ja yhteentoimivuutta on parannettava, mutta ennen kaikkea sääntelyä on yksinkertaistettava. Nykyinen kehikko – GDPR, Data Act ja DMA – sisältää jo nyt päällekkäisyyksiä ja ristiriitoja.

Uusien rakenteiden sijaan EU:n on purettava sääntelyviidakkoa ja helpotettava datan käyttöä innovaatioihin. Esimerkiksi teleyrityksillä olisi valtavasti mahdollisuuksia kehittää liiketoimintaa hyödyntämällä verkkojensa tuottamaa pseudonymisoitua dataa: liikkumismalleja voitaisiin käyttää kaupunkisuunnittelussa, palveluiden mitoituksessa tai matkailun kehittämisessä ilman, että yksittäisten ihmisten yksityisyys vaarantuisi. Nykyiset rajoittavat tulkinnot tekevät kuitenkin tästä lähes mahdotonta.

Pilvipalvelut ja tekoälyn kehittämisen säädös

Pilvipalveluissa on keskityttävä yhteentoimivuuteen ja avoimiin standardeihin, jotta vältetään toimittajariippuvuudet ja varmistetaan kilpailukykyiset pilvimarkkinat. Avoin ja siirrettävä ohjelmistolisensiointi on olennaista, jotta asiakkuudet eivät lukkiudu.

Innovaatiot ja soveltaminen

Tekoäly yhdessä 6G:n, kvanttilaskennan ja siruteknologian kanssa on EU:n kilpailukykyyn ytimessä. Strategian tulee edistää parhaiden käytäntöjen jakamista ja innovatiivisia julkisia hankintoja, jotka tukevat eurooppalaisten ratkaisujen skaalautumista ilman keinotekoisia protektionismia.

Osaaminen

Osaajapula on merkittävä haaste. EU-tason toimien on täydennettävä kansallisia järjestelmiä ja kytkeydyttävä työelämän tarpeisiin.

Tutkintojen tulee nojata kansallisiin koulutusjärjestelmiin, ja osaajien liikkuvuutta on helpotettava ilman kohtuutonta byrokratiaa. Eri maiden toisistaan eroavat henkilöstön turvallisuusselvitykset on hyvä esimerkki konkreettisesta esteestä, joka hidastaa osaamisen hyödyntämistä.

Euroopan unionissa tulisi kehittää yhteinen kehys mm. kyberasiantuntijoiden turvallisuusselvityksille. Tämä virtaviivaistaisi rajat ylittävää selvitys- ja toimilupaprosessia, mahdollistaisi tehokkaamman rajat ylittävän yhteistyön ja säilyttäisi myös korkeat turvallisuusvaatimukset.

Sääntely ja toimeenpano

Nykytilanne on monimutkainen: tekoälyasetus, käytännesäännöt ja rinnakkaiset sääntelykehikot aiheuttavat epävarmuutta. Tarvitaan neuvoa-antava EU-elin, joka auttaa etenkin pk-yrityksiä ymmärtämään sääntelyä – ja pidemmällä tähtäimellä yksinkertaistaa koko sääntelykenttää.

Tavoitteena on oltava vakaa, ennustettava ja teknologianeutraali sääntely-ympäristö.

FiCom ry

Elina Ussa

toimitusjohtaja